

כניסה בטומאה להר הבית

עז"נ. ולדברי התוס' המשנה בכלים שאוסרת על טבוי" להכנס לעז"נ היינו לאחר שחדשו בה דברים בימי יהושפט, ור' יוחנן והמשנה אמרו דבר אחד, וכ"פ הר"ש במשנה. וזו כונת הרמב"ם שהדגיש שהאיסור של כניסת טבוי" לעז"נ הוא מד"ס.

אמנם רש"י (ביבמות שם ועז"מ) פירש שחדשו בה דברים ואמרו שטבול יום לא יכנס לכל הר הבית ולא רק לעז"נ. ונראה שרש"י הוכרח לפרש כן שהרי לשון הגמ': "ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוי"ה וכל הר הבית חשיב מחנה לוי"ה, ואילו לשיטת התוס' והרמב"ם היה צ"ל שטבול יום אסור להכנס לעזרת נשים וכלשון המשנה בכלים. ועוד נראה כדבריו מפשטות סוגית הגמ' שר' יוחנן אמר הלכה מחודשת והגמ' לא תלתה דבריו במשנה בכלים, ואילו לתוס' והרמב"ם הרי ר' יוחנן והמשנה בכלים חד הם אעפ"י שהגמ' לא תלתה זה בזה. [ואמנם ברמב"ם אפ"ל שר' יוחנן פליג על המשנה בכלים וסבר שטבול יום אסור בכל הר הבית, ודבריו כפשטות המשנה ריש מדות "ויושב לו במסיבה" דמשמע שטבוי" אסור בכניסה לכל הר הבית, והרמב"ם פסק כמשנה בכלים. אך בתוס' מפורש דר' יוחנן והמשנה בכלים אמרו דבר אחד].

הכפתור ופרח, פ"ו (עמ' קב) ד"ה מסכת. מביא דברי הגמ' ביבמות ומסיק

במשנה במסכת כלים (פ"א מ"ח) מבוארים דיני כניסת טמאים להר הבית. והרמב"ם פ"ז מבית הבחירה הלכה טו-כב פסק המשנה כצורתה. ומדבריו עולה להלכה כי זבים וזבות נדות ויולדות שטומאה יוצאת מגופם אין נכנסים להר הבית שהוא מחנה לוי"ה, אבל מת וטמא מת נכנסים להר הבית, אך אינם נכנסים אלא עד החיל. ואסרו חכמים לטבול יום להכנס לעזרת נשים שהיא פנימית לחיל.

א"ח"ח 3234567

איתא ביבמות ז, ב: ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה, מאי החצר החדשה, אמר רבי יוחנן שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוי"ה ע"כ. ולכאורה הדברים סותרים למשנה בכלים שטבול יום אסור להכנס רק לעזרת נשים, אבל לשאר חלקי הר הבית החיצונים לעז"נ טבול יום מותר להכנס, אע"פ שהר הבית כולו הוא מחנה לוי"ה. ובתוס' יבמות שם וזבחים לב, ב, כתבו שכוונת הגמ' שחדשו דברים לגבי טבול יום, היינו שאסרו לטבול יום להכנס לעזרת נשים, אבל לשאר חלקי הר הבית החיצוניים לעז"נ מותר לטבוי" להכנס. והוכיחו כן מלשון 'חצר' שבפסוק, וחצר היא עז"נ כמבואר ביחזקאל פרק מ. אבל מת וטמא מת אסורים להכנס אפילו לחיל שהוא חיצוני לעז"נ, וע"כ פירשה הגמ' שהחדוש בימי יהושפט הוא רק ביחס לטבוי" שהרי הפסוק עוסק בחצר שהיא

שאסור לטבול יום להכנס לכל שטח הר הבית. וכבר כתב פאת השלחן סי' ג ס"ק כו, שהכפופ פירש הסוגיא כרש"י ולכן פסק לאסור כניסת טבוי לכל הר הבית. [אכן יל"ע בדברי הכפופ בפרק י' ד"ה כתב הרמב"ם ז"ל, שכתב שהדין במשנה בכלים שעז"נ מקודש ממנו שאין טבול יום נכנס לשם, הוא מעלה מדרבנן, והוכיח זאת מהגמ' שתדשו בה דברים ואמרו טבוי אל יכנס במחנה לויה. הרי שלמד כשיטת תוס' שהמשנה בכלים והגמ' ביבמות דבר אחד הם. וצ"ע]. ונראה שכל דברי רש"י והכפופ אמורים רק בטבוי דזב, אבל טבוי של טמא מת אינו אסור להכנס להר הבית, שהרי במשנה מבואר שטמא מת נכנס להר הבית עד החיל, ובפסחים סז, א, מבואר שאפילו המת עצמו נכנס להר הבית. ואי אפשר לומר שבזה ר' יוחנן פליג על המשנה בכלים וסבר שטבוי של טמא מת וכ"ש מת עצמו אסורים להכנס לכל הר הבית, שהרי רש"י (ביבמות שם ד"ה ראה קרי) כתב כדבר פשוט שמת מותר להכנס להר הבית, ולא תלה זה רק למ"ד שם. וכן מבואר בכפופ (שם ד"ה א"כ היום) שהביא דברי הגמ' בפסחים שמת נכנס עד החיל. וע"כ צ"ל שטבוי דמת נכנס להר הבית, וכל שאסרו את הכניסה לטבוי להר הבית היינו רק טבוי דזב. וכן מורה הסברא כיון שזב עצמו אסור בכל הר הבית מדאורייתא, יש לחשוש בטבוי שלו, גזירה שמא יכנס זב עצמו, וע"כ נאסר גם טבוי דזב, ובפרט דאיכא מ"ד דסבר (זבחים יז, ב) שטבוי דזב כזב, א"כ לדידן אעפ"י שטבוי דזב אינו כזב, עכ"פ אסרו זאת מדרבנן. וכע"ז כתב החזון נחום (לרבי אליעזר נחום ראש חכמי

ירושלים משנת תצ"ד) בפירושו לכלים, שכל דברי רש"י אמורים בטבוי דזב. ואכתי לשיטת רש"י הדרא קושיא לדוכתא, שבמשנה בכלים מבואר דטבול יום אסור בכניסה רק לעז"נ, ואילו ר' יוחנן מבאר שגזרת יהושפט היא שטבוי אסור בכניסה לכל הר הבית. והחזון נחום כתב ליישב שהיו שתי תקנות, האחת אסרה לטבול יום להכנס לעז"נ, ולאחר מכן חדשו דברים בזמן יהושפט שאסור טבוי בכניסה לכל הר הבית, והמשנה מזכירה רק התקנה הראשונה. עוד אפ"ל שהמשנה מיירי בטבוי דטמא מת ועליו נאסר להכנס לעז"נ, ור' יוחנן מיירי רק בטבול יום דזב שאסור בכל הר הבית.

ואכתי יל"ע שאפילו אם נאמר שדינו של ר' יוחנן לא סותר למשנה, מה טעם לא מוזכר דינו של ר' יוחנן במשנה, והרי היא תקנה כבר מזמן יהושפט. ונ"ל שהמשנה בכלים מונה את החלוקה לקדושות, ולכן מונה את העשר קדושות שבארץ ישראל זו למעלה מזו, ומבארת את הנפ"מ בין קדושה לקדושה. ובכלל הקדושות ישנם כאלו שנתקדשו מדאורייתא דוגמת הר הבית שאסור למי שטומאה יוצאת מגופו, וישנם קדושות שנתחדשו ע"י חכמים דוגמת עזרת נשים שקובעת מקום לעצמה לאסור כניסת טבוי. ואין כונת המשנה לבאר פרטי הדינים של טומאה וטהרה אלא מה שנוגע להגדרת הקדושה, אבל איסור כניסת טבוי דזב להר הבית אינו נזכר במשנה שהרי אינו מגדיר קדושה חדשה, כי קדושת הר הבית כבר קבעה מקום לעצמה בדיני תורה שהרי נאמרו בה דינים מדאורייתא שמבדילים אותה

משאר דיני ירושלים. ועוד נראה שדין איסור כניסת טבו"י להר הבית שונה משאר דיני כניסת טמאים, דבכל המקומות איסור הכניסה הוא מחמת קדושת המקום, ואילו טבו"י דזב שנאסר להכנס להר הבית הוא משום החשש שזב עצמו יבוא להכנס להר הבית וא"כ זו גזרה על הגברא ואינו מחמת קדושת המקום.

הכפו"פ, לאחר שהביא פירושו לגמ' ביבמות שאין לטבו"י להכנס להר הבית, כתב: וא"כ אין לנו לקרב מפתח הר הבית ולפנים כי משם והלאה הוא מחנה לוי, ע"כ. וכע"ז כתב בהמשך הדברים (עמ' קיג ד"ה א"כ היום): א"כ היום, שאנחנו בחטאינו מבחוץ, נוכל להתקרב לענין תפלה והשתחויה עד אותם הכתלים [היינו שערי הרחמים שהם בחומה המזרחית של הר הבית], וכן עמא דבר, עכ"ד. ואזיל הכפו"פ לשיטתו שם שקדושת ירושלים והמקדש קדשה לשעתה ולע"ל, וכל הנכנס בזה"ז למקום המקדש חייב כרת וכשיטת הרמב"ם פ"ו מביה"ב הט"ז, ועל כן אסר להכנס לתחום הר הבית כיון שקדושתו נשארה בתקפה. אלא שדבריו צ"ע, דאמנם אנו טמאי מתים שהרי אין אפר פרה להטהר בו, מ"מ טמא מת מותר להכנס למחנה לוי עד החיל, ומה טעם אסר הכפו"פ להכנס לכל תחום ההר. ואף אם נחשוש

לטומאת זב, הרי אפשר לספור שבעה ימים ולטבול במים חיים, ולאחר הערב שמש, שעה שכבר אינו טבו"י דזב, יוכל להכנס להר הבית עד מקום החיל. ובספר דרך הקודש (למהר"ח אלפנדרי) דף ו' כתב שנמנעו חסידים ואנשי מעשה להכנס למסילה¹ [שהיא משטח הר הבית] משום שכן קבלה בידם. והביא בהמשך דבריו גם מש"כ הכפו"פ לאסור להכנס בזה"ז להר הבית. והקשה כנ"ל שיטהרו מטומאתם ויכנסו עד החיל. ומציין למהרי"ט שהקדים והקשה קושיא זו וכתב בשם הר"ר סולימאן שכונת הכפו"פ לאסור להכנס רק לחיל ולא לכל תחום הר הבית. ודחאו המהרי"ט שהרי שפתי הכפו"פ ברור מללו לאסור כניסה לכל הר הבית. ע"כ סיים המהרי"ט שמותר להכנס לאחר טהרה כדין ודלא כדברי הכפו"פ, אלא שאין להתיר למי שנהג איסור בעצמו. אמנם בחזון נחום יצא לחזק המנהג שלא לילך במסילה, משום שאותם חסידים ואנשי מעשה חששו למ"ד טבו"י דזב כזב, וא"כ איסור כניסת טבול יום להר הבית הוא מדאורייתא ויש לחוש שלאחר טבילה וקודם הערב שמש יכנסו אנשים בטעות להר הבית, ועוד שכולנו היום ספק זבים וצריכים לספור ז' נקיים ולטבול כדין זב, וישנם חששות גדולים שאנשים שלא ידעו כל פרטי ההלכה יבואו להכנס למקום האסור. ונראה שזו כונת הכפו"פ

ולמערכ אין זה הר הבית. וצ"ל דס"ל כשיטת הרדב"ז (סי' תרמח ותרצא) שהכותל המערבי הוא כותל העזרה ואילו כותל הר הבית נמצא מזרחה לו. ואעפ"י שדברי הרדב"ז בזהו כותל העזרה לא נתקבלו להלכה, יש ללמוד מדברי האחרונים הנ"ל דיני הכניסה להר הבית.

1. המסילה המזכרת בדבריו היא שוק מוכרי הכותנה המוליך לשער הכותנה שנמצא בהמשך הכותל המערבי מול כיפת הסלע. והבינו האחרונים שדנו בהיתר הכניסה לשוק, שמדובר בחלק מהר הבית. וד"ז צ"ב שהרי שער הכותנה הוא המשך של הכותל המערבי של הר הבית ומעבר לו

